

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΔΙΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

❶ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο από το πρωτότυπο: Θουκυδίδου Περικλέους επιτάφιος – κεφ. 37

Χρώμεθα γάρ πολιτεία οὐ ζηλούση τούς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δέ μᾶλλον αὐτοί ὄντες τισίν ἢ μιμούμενοι ἐτέροις. Καί ὄνομα μὲν διά τό μή ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δέ κατά μὲν τούς νόμους πρός τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τό ἴσον, κατά δέ τήν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος τῷ εὐδοκιμεί, οὐκ ἀπό μέρους τό πλέον ἐς τὰ κοινά ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατά πενίαν, ἔχων γέ τι ἀγαθόν δρᾶσαι τήν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανεία κεκάλυται. Ἐλευθέρως δέ τὰ τε πρός τό κοινόν πολιτεύομεν καί ἐς τήν πρός ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τόν πέλας, εἰ καθ' ἡδονήν τι δρα, ἔχοντες, οὐδέ ἀζημίους μὲν, λυπηράς δέ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. Ἀνεπαχθῶς δέ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διά δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τν αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καί τῶν νόμων, καί μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελία τῶν ἀδικουμένων κείνται καί ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσιν.

Κείμενο από μετάφραση: Θουκυδίδου Περικλέους επιτάφιος – κεφ. 44

Γι' αὐτό και τους γονεῖς αὐτῶν που ενταφιάζουμε τώρα, ὅσοι βρίσκεστε ἐδῶ, δὲν τους κλαίω, πιο πολύ θα προσπαθήσω να ελαφρώσω τον πόνο τους. γιατί το ξέρουν καλά πως η ζωή τους πέρασε μέσα ἀπό κάθε λογῆς μεταπτώσεις της τύχης· και ὅτι ευτυχισμένοι εἶναι, ὅπως οἱ σημερινοὶ νεκροὶ μας, ἐκείνοι που η μοῖρα τους χάρισε τον πιο ἐνδοξο θάνατο, και, ὅπως εσεῖς, για το τιμημένο πένθος σας, κι ἐκείνοι που κανονίστηκε το τέλος της ζωῆς τους να συμπέσει με το τέλος της ευτυχίας τους.

Γνωρίζω βέβαια ὅτι εἶναι δύσκολο να πείσω εσάς, ἀφού θα σας φέρνουν ζῶντανή τη θύμηση αὐτῶν που χάσατε οἱ ευτυχῆς των ἄλλων γονιῶν που κι εσεῖς κάποτε τις χαρήκατε· και θλίβεται ο ἄνθρωπος ὄχι ἐπειδὴ του λείπουν ἀγαθὰ που δὲν τα δοκίμασε, ἀλλὰ για ὅσα, ἐνῶ εἶχε συνηθίσει να τα ἀπολαμβάνει, τα ἔχασε. Πρέπει ὁμως να δείχνετε ἐγκαρτέρηση, με την ἐλπίδα ἄλλων παιδιῶν, ὅσοι ἀκόμη εἰστε σε ηλικία να ἀποκτήσετε παιδιά· γιατί, για τα άτομα, τα παιδιά που θα ἐρθουν στον κόσμο ἀπό δω και πέρα θα κάνουν πολλούς να ξεχάσουν ἐκείνους που χάθηκαν, ἐνῶ, για την πόλη, θα εἶναι διπλό το ὄφελος: και δε θα ἐρημώσσει και θα ἔχει ἀσφάλεια·

γιατί δεν είναι δυνατό να έχει την ίδια αξία ή να είναι το ίδιο δίκαιη η γνώμη για τα δημόσια πράγματα όσων δεν μπαίνουν στον ίδιο κίνδυνο, ρίχνοντας σε αυτόν τα παιδιά τους. κι όσους πάλι σας πήραν τα χρόνια, να θεωρήσετε κέρδος το μεγαλύτερο μέρος της ζωής σας, που το περάσατε εντυχισμένοι, και ότι το μέρος της που απομένει θα είναι σύντομο, κι ας κάνει ελαφρότερο το πένθος σας η δόξα αυτών εδώ. Γιατί το μόνο που δε γερνά είναι ο πόθος για τιμές, και στην ηλικία που ο άνθρωπος δεν μπορεί να προσφέρει τίποτε, δεν είναι, όπως λένε μερικοί, το κέρδος που δίνει τη μεγαλύτερη τέρψη, αλλά οι τιμές.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε το τμήμα: «Ελευθέρως ... φέρουσιν»

B. 1. Εντοπίστε στο κείμενο εκείνα τα χαρακτηριστικά της Αθήνας, σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, που την ξεχωρίζουν και διαμορφώνουν μια ανώτερη ποιότητα ζωής μέσα στην πόλη.

B. 2. Καταγράψτε την επιχειρηματολογία του Περικλή στο κείμενο από μετάφραση και χαρακτηρίστε την.

B. 3. Ποια μέθοδο ακολούθησε ο Θουκυδίδης στη σύνθεση των δημηγοριών που περιλαμβάνονται στο ιστορικό του έργο;

B. 4. Να βρείτε τις λέξεις του πρωτότυπου κειμένου που έχουν ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω:

Χρέος, φαιδρός, αδόκιμος, δεινός, διηκεής.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

A. Και τις σχέσεις μας με την πολιτεία τις διέπει η ελευθερία και στις καθημερινές μας απασχολήσεις είμαστε απαλλαγμένοι από την καχυποψία μεταξύ μας ούτε οργιζόμαστε με το γείτονα, αν κάνει κάτι όπως του αρέσει, ούτε παίρνουμε το ύφος πειραγμένου, που δεν επιφέρει βέβαια ποινή είναι όμως δυσάρεστο. Κι ενώ στις ιδιωτικές μας σχέσεις δεν ενοχλούμε ο ένας τον άλλο, στη δημόσια ζωή περισσότερο από εσωτερικό σεβασμό δεν παρανομούμε, υπακούοντας σε αυτούς που κάθε φορά διοικούν την πόλη και στους νόμους και περισσότερο από αυτούς σε όσους ισχύουν για το όφελος των αδικουμένων και σε όσους, αν και είναι άγραφοι, προκαλούν αναμφισβήτητη ντροπή.

B. 1. Στο κεφάλαιο 37 ο Περικλής προβάλλει το όραμα μιας ανώτερης ποιότητας ζωής, μιας ιδανικής σχεδόν πόλης – κράτους, που ομοιά της δεν υπήρξε άλλη στην αρχαία Ελλάδα. Τονίζονται οι βασικές αρχές λειτουργίας και τα χαρακτηριστικά του αθηναϊκού πολιτεύματος. Πρώτα από όλα, το δημοκρατικό πολίτευμα της Αθήνας είναι δημιούργημα της ίδιας της πόλης και των πολιτών της και όχι αντιγραφή και μίμηση. Σε αυτό ισχύει η αρχή της

πλειοψηφίας (ἐς πλείονας οἰκεῖν) σε συνδυασμό όμως με την ισότητα και την ισονομία μεταξύ των πολιτών (μέτεστι πᾶσιν τό ἴσον) στις ιδιωτικές σχέσεις. Επίσης, κυριαρχεί η αρχή της αξιοκρατίας (προτιμᾶται οὐκ ἀπό μέρους ἢ ἀπ' ἀρετῆς) την ώρα που οι φτωχοί δεν αποκλείονται από τη συμμετοχή στα κοινά. Είναι γνωστή η δράση της εκκλησίας του δήμου, στην οποία λαμβάνονταν οι αποφάσεις για όλα τα θέματα της πόλης. Ακόμα, βασικό χαρακτηριστικό του αθηναϊκού πολιτεύματος είναι η ελευθερία σε πολιτικό και προσωπικό επίπεδο (ἐλευθέρως πολιτεύομεν ἐς τό κοινόν καί πρὸς ἀλλήλους). Οι αθηναῖοι πολίτες έχουν ελεύθερη δημόσια δράση και ταυτόχρονα ελευθερία στην προσωπική δραστηριότητα χωρίς ενοχλήσεις σε βάρος άλλων. Οι διαπροσωπικές τους σχέσεις περιγράφονται υγιείς, αρμονικές, σχεδόν ιδανικές, τέλειες. Τέλος, οι αθηναῖοι παρουσιάζονται να αποφεύγουν τις παρανομίες και παραβιάσεις όχι εξαιτίας του φόβου κυρώσεων, αλλά από εσωτερικό σεβασμό, ελεύθερη επιλογή και ενσυνείδητη πειθαρχία στους άρχοντες και στους νόμους (διά δέος οὐ παρανομοῦμεν). Από τους νόμους, επιδεικνύουν περισσότερο σεβασμό στους άγραφους, γιατί η παραβίαση τους επισείει ένα αναμφισβήτητο αίσθημα ντροπής.

B. 2. Τα επιχειρήματα με τα οποία προσπαθεί ο Περικλής να μετριάσει τον πόνο των γονέων προκαλούν σήμερα έκπληξη και απορία. Αρχικά, τους υπενθυμίζει ότι στη ζωή τους γνώρισαν πολλές εναλλαγές, άρα δεν είναι άπειροι και μπορούν να καταλάβουν πόσο τιμητικό είναι να πεθάνει κάποιος για την υπεράσπιση της πατρίδας, χωρίς να γνωρίσει τη δυστυχία. Αυτό αποτελεί τη μεγαλύτερη ευτυχία και μέρος αυτής λαμβάνουν και οι ίδιοι καθώς είναι οι γονείς των νεκρών. Στη συνέχεια, ο ρήτορας απευθύνεται σε όσους μπορούν ακόμη να αποκτήσουν παιδιά και τους προτρέπει να το κάνουν. Τα νέα παιδιά θα τους βοηθήσουν να λησμονήσουν αυτά που χάθηκαν στον πόλεμο, αλλά περισσότερο θα ωφελήσουν την πόλη. Εκείνοι οι γονείς όμως που βρίσκονται σε προχωρημένη ηλικία και δεν μπορούν να τεκνοποιήσουν, να παρηγορούνται από το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του το έζησαν μέσα στην ευτυχία. Η ζωή που τους απομένει είναι λίγη και πρέπει να χαίρονται με τη δόξα των παιδιών τους.

Τα επιχειρήματα του ρήτορα είναι λογικά και ψυχρά, χαρακτηρίζονται από συντομία, τραχύτητα και έλλειψη συναισθηματισμών. Απευθύνονται στον ανώτερο άνθρωπο της αθηναϊκής πολιτείας που γνωρίζει ότι το συμφέρον του είναι το συμφέρον της πόλης τη δεδομένη εκείνη εποχή. Στόχος του Περικλή

είναι να κρατήσει υψηλό το φρόνημα των Αθηναίων και κάτι τέτοιο δε θα το επιτύχαινε, αν κατέφευγε σε συναισθηματισμούς. Όμως αυτά τα επιχειρήματα είναι κενά και κούφια, ανίσχυρα να ανακουφίσουν την ψυχή των γονέων, οι οποίοι καθημερινά θα πονούν βιώνοντας την απώλεια των παιδιών τους. μπορεί η ιδέα της τιμής και της δόξας να τους στηρίζει, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να μετριάσει τουλάχιστον τον πόνο τους.

B. 3. Σελίδα 11

B. 4. Χρέος: χρώμεθα,
Φαιδρός: αφανεία
Αδόκιμος: εὐδοκιμεί
Δεινός: δέος
Διηνεκής: φέρουσιν

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΔΙΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

❷ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Κείμενο από το πρωτότυπο: Πλάτωνος Πολιτεία, ενότητες 12 και 13

Τί δέ; Τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καί ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδεύτους καί ἀληθείας ἀπείρους ἰκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεῦσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὐ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἅ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς δέ ὅτι ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἡγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀπωκίσθαι;

Ἀληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τὰς βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι τὸ μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴ ἀναβάντες ἰκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δὴ;

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φανλότεραι εἴτε σπονδαιότεραι.

Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χεῖρον ζῆν, δυνατόν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναί ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἦν ἂν ἕκαστοι τό

κοινόν δυνατοί ὧσιν ὠφελεῖν καί αὐτός ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφίῃ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτός αὐτοῖς ἐπὶ τόν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην γάρ.

Σκέψαι τοίνυν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδ' ἀδικήσομεν τοὺς παρ' ἡμῖν φιλοσόφους γιγνομένους, ἀλλὰ δίκαια πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν, προσαναγκάζοντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι τε καὶ φυλάττειν.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το τμήμα: «Ἡμέτερον δὴ ἔργον ... ἄμεινον;»

B.1. Ποιοι, κατά το Σωκράτη, είναι ανίκανοι να αναλάβουν τη διακυβέρνηση της ιδανικής πόλης και γιατί;

B.2. Ποιο είναι το «αγαθό» το οποίο πρέπει να κατακτήσουν οι «βέλτιστες φύσεις» και ποιο ρόλο θα πρέπει αυτές να διαδραματίσουν μέσα στην πόλη;

B.3. Με ποιο εκφραστικό ρόλο ο Πλάτωνας παρουσιάζει το ρόλο του νόμου; Ποιον ορίζει ως στόχο του και με ποιες μεθόδους μπορεί να τον επιτύχει;

B.4. Ποιες είναι οι ασχολίες των φιλοσόφων – βασιλέων και γιατί είναι οι καταλληλότεροι για τη διακυβέρνηση της πόλης;

B.5. Να γράψετε από ένα αντώνυμο στην αρχαία ελληνικές για τις παρακάτω λέξεις: ζῶντες, βελτίστας, καταβαίνειν, εὐ πράξει, ἀληθείας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ

A.

Δική μας, λοιπόν, υπόθεση, είπα εγώ, εμάς των ιδρυτών της πόλεως, είναι να εξαναγκάσουμε τις προικισμένες φυσιognωμίες να οδηγηθούν στη μάθηση εκείνου που αναγνωρίσαμε προηγουμένως ότι είναι το σπουδαιότερο, να γνωρίσουν δηλαδή το αγαθό και να ανεβούν εκείνη την ανηφορική οδό και, όταν ανεβούν και αντιληφθούν επαρκώς (το αγαθό), να μην τους επιτρέψουμε αυτό που τώρα τους επιτρέπεται.

Ποιο ακριβώς;

Το να μένουν συνεχώς στον ίδιο τόπο, είπα εγώ, και να μη θέλουν πάλι να κατεβούν δίπλα σε εκείνους τους δεσμώτες, ούτε να συμμετέχουν στους κόπους και τις τιμές που από κείνους έχουν καθιερωθεί, είτε είναι ανάξιες λόγου είτε μεγαλύτερης αξίας.

Ἐπειτα, εἶπε, θα ἀδικήσουμε αὐτοὺς και θα τους κάνουμε να ζουν χειρότερα, αν και είναι δυνατόν σε αὐτοὺς να ζουν καλύτερα;

B.1. Κατά το Σωκράτη, ανίκανοι να αναλάβουν τη διακυβέρνηση της ιδανικής πολιτείας είναι οι απαίδευτοι και οι άπειροι αλήθειας, επειδή αυτοί γίνονται πολιτικοί τυχαίοι και αφιλοσόφητοι χωρίς υψηλό σκοπό να υπηρετήσουν παρά μόνο το προσωπικό συμφέρον. Αντίθετα, ο ένας σκοπός που έχουν οι φύλακες της πολιτείας είναι να υπηρετήσουν πιστά και ανιδιοτελώς την πόλη ολόκληρη.

Επίσης, ανίκανοι κυβερνήτες της ιδανικής πολιτείας του Πλάτωνα είναι και όσοι σπαταλούν όλη τη ζωή τους στη διεύρυνση των πνευματικών τους οριζόντων, των γνώσεών τους, γιατί αυτοί με τη θέλησή τους απέχουν από τα κοινά, δε δείχνουν ενδιαφέρον για τα τεκταινόμενα στην πόλη, αδιαφορούν για τα προβλήματά της και δεν είναι διατεθειμένοι να αναλάβουν δράση, για την αντιμετώπισή τους. Πιστεύουν ότι έχουν εγκατασταθεί στα νησιά των μακάρων, εκεί που σύμφωνα με τις λαϊκές δοξασίες ζούσαν οι ήρωες, οι άνθρωποι της χρυσής εποχής, οι ευσεβείς.

B.2. Ο Πλάτωνας δε δίνει μια σαφή ερμηνεία για αυτόν το όρο που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα παρά αρκείται σε ορισμένους υπαινιγμούς. Αγαθόν πάντως είναι α) το είναι και ό,τι διατηρεί το είναι, β) η τάξη, ο κόσμος και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα, γ) ό,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη. Η έκφραση «αυτό το αγαθόν» φαίνεται να δηλώνει την ύψιστη αρχή και την πηγή του όντος και της γνώσης. Πάντως, ήδη στην αρχαιότητα το «Πλάτωνος αγαθόν» ήταν παροιμιακή έκφραση για κάτι το ασαφές και το σκοτεινό. Οι προικισμένες φυσιολογίες θα πρέπει να γνωρίσουν αυτό το αγαθό, να επιδιώξουν το ανέβασμα της ψυχής από τον ορατό κόσμο στο νοητό. Η πορεία για την κατάκτησή του είναι ανηφορική, άρα δύσκολη με πολλά εμπόδια και χρειάζεται ψυχική δύναμη και κουράγιο. Αφού όμως γίνουν κάτοχοι της ιδέας του αγαθού, που είναι η κορυφαία, έχουν κοινωνικό και ηθικό χρέος, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Σωκράτη, να επιδιώξουν τη συμμετοχή στα δημόσια λειτουργήματα, στην πολιτική, με ό,τι συνεπάγεται αυτό (κοινωνική προβολή, κύκλος γνωριμιών, τιμητικές διακρίσεις, επευφημίες). Έτσι μόνο θα βοηθήσουν τους δεσμώτες του σπηλαίου, δηλαδή τους συνανθρώπους του να ξεφύγουν από την άγνοια και την πλάνη.

B. 3. Ο νόμος προσωποποιείται, αλλά φυσικά δεν παύει να είναι ανεπηρέαστος από προσωπικές συμπάθειες και αντιπάθειες. Στόχος του νόμου είναι η κοινή ωφέλεια, η εξυπηρέτηση του κοινωνικού συμφέροντος. Σε μια ορθά οργανωμένη πολιτεία ο νόμος δε φροντίζει για τα συμφέροντα μόνο μιας τάξης, αλλά όλου του κοινωνικού συνόλου. Για να επιτύχει τους στόχους του ο

άριστος νομοθέτης συνδυάζει την πειθώ με τη βία, η οποία αφορά τον άπειρον παιδείας όχλον. Η πειθώ, ο διάλογος ισχύει και εφαρμόζεται στις δημοκρατικές κοινωνίες. Η ανελεύθερη αρχή του καταναγκασμού, η βία εξαλείφει την πειθώ. Όμως, στη συγκεκριμένη πολιτεία ο καταναγκασμός αυτός δεν επιβάλλεται τυραννικά, αυθαίρετα, αλλά από τον ίδιο το νόμο και αρκετές φορές είναι απαραίτητος και αναπόφευκτος, προκειμένου όλοι οι πολίτες να συνεισφέρουν για το κοινό καλό και να μην ενδιαφέρονται μόνο για την εξυπηρέτηση των προσωπικών συμφερόντων.

B. 4. Σελίδα 97: «Οι φύλακες-παντελείς ... πλήθος»
Σελίδα 98: «Οι ενασχολήσεις ... ως ήρωες»
Σελίδα 100: «Γιατί όμως ... λειτούργημά τους»

B.5. ζώντες ≠ τελευτούντες
Βελτίστας ≠ χειρίστας
Καταβαίνειν ≠ αναβαίνειν
Εὐ πράξει ≠ κακῶς πράξει
Ἀληθείας ≠ ψεύδους

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

⊕ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ (προς εξάσκηση)

Κείμενο από το πρωτότυπο: Αριστοτέλους Πολιτικά, ενότητα 20

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρή παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γάρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γάρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδέ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχῶδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδέν· πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γάρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινὰς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γάρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς). ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δέ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνανσον. Βάνανσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς

χρήσεις και τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

A. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε το απόσπασμα: «ὄτι μὲν νομοθετητέον ... τινας).»

B.1. Σε ποια σημεία της ενότητας θα μπορούσε κανείς να χαρακτηρίσει τον Αριστοτέλη ως «ρατσιστή»; Ευσταθεί αυτός ο χαρακτηρισμός;

B.2. Ποιοι πρέπει να είναι οι στόχοι της εκπαίδευσης, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη;

B.3. Ποια είναι η τοποθέτηση του φιλοσόφου πάνω στο επίκαιρο και σήμερα ερώτημα: Εκπαίδευση δημόσια ή ιδιωτική; Διαβάζοντας και το κείμενο του Πρωταγόρα να περιγράψετε το σύστημα αγωγής που ίσχυε την εποχή του Αριστοτέλη.

Κείμενο από μετάφραση: Πλάτωνος Πρωταγόρας, Ενότητα 7^η

Στην πραγματικότητα, αρχίζουν από την παιδική ηλικία να διδάσκουν και να νοθετούν, συνεχίζοντας για όλη τη ζωή. Αμέσως μόλις αρχίσει να καταλαβαίνει ένα παιδί τι του λένε, και η παραμάνα και η μητέρα του και ο παιδαγωγός του και ο ίδιος ο πατέρας του αγωνίζονται γι' αυτό το πράγμα, για το πώς δηλαδή θα βελτιωθεί το αγόρι, διδάσκοντάς το για κάθε του πράξη και για κάθε του λόγο και εξηγώντας του ότι αυτό είναι δίκαιο και το άλλο άδικο, και ότι αυτό είναι καλό και το άλλο αίσχρο, και αυτό όσιο και εκείνο ανόσιο, και ότι αυτά πρέπει να τα κάνεις και αυτά να μην τα κάνεις. ... Κι ύστερα, όταν το στέλνουν στους δασκάλους δίνουν εντολή να επιμεληθεί ο δάσκαλος περισσότερο την ευκοσμία των παιδιών, παρά τα γράμματα και τη μουσική. Και οι δάσκαλοι άλλωστε για αυτό φροντίζουν κυρίως. Και μόλις τα αγόρια μάθουν τα γράμματα και είναι σε θέση στο εξής να καταλάβουν ένα γραπτό κείμενο, όπως μέχρι τώρα καταλάβαιναν τον προφορικό λόγο, τα βάζουν καθημερινά στα θρανία τους, να διαβάζουν δυνατά τα ποιήματα των μεγάλων ποιητών και τα αναγκάζουν να μαθαίνουν απέξω αυτά τα έργα, στα οποία υπάρχουν πολλές συμβουλές, αλλά και αναλύσεις για τα πράγματα, και έπαινοι και εγκώμια για τους αρχαίους ήρωες, προκειμένου το αγόρι να θελήσει να τους μιμηθεί και να έχει διάθεση να γίνει παρόμοιος...

B.4. Να γράψετε δύο ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: ἄδηλον, διηρημένων, εἴληφε, ἀπεργάζονται, διαφέρονται.

B.5. Τι γνωρίζετε για τη διάλεξη ως μέσο φιλοσοφικής διερεύνησης της αλήθειας, όπως εφαρμόζεται από τον Πρωταγόρα στον ομώνυμο διάλογο;